

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

REV.—NO. 829.

CHICAGO, ILL., 2. AVGUSTA (August 2nd), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravništvo (Office) 8639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

Prehajanje iz kapitalizma v novo dobo.

Svarila in nasveti ter bojazni pred revolucijo.

Mednarodni položaj je zapleten kakor že vsi časi tekom zadnjih let; stara diplomacija ne rešuje razne probleme na način, da jih še bolj zamotava. Vsaka pogodba, sklenjena med različnimi državami, ustvarja nove vojne nevarnosti. V Versaillesu je bil storjen začetek; na konferencah, ki so se vršile po versailleski, se je nadaljevalo. Miru ni in ga še dolgo ne bo.

Iz Nemčije prihajajo ves čas po "miru" poročila o grozeči revoluciji; izbruhniti bi imela spet v nedeljo 29. julija, toda dogodile so se le demonstracije, pri katerih je bilo pol ducata obojnih ubitih in precej ranjenih.

Francija se ne zmeni za svarila. Njej-bi bila revolucija v Nemčiji prav, ker bi dobila nekoliko "rešiti" zapadno Evropo "pred boljševiško nevarnostjo" in si ob enem vreči Nemčijo popolnoma pod noge.

Povsod vidijo razni dobri ali pa slabi ljudje revolucije in revolucionarne strahove. Jugoslavija je baje na pragu revolucije, istotako Grška. Pred par leti so pisali isto o Italiji, Nemčiji, Avstriji in nekaterih drugih deželah. Italija je imela revolucijo, toda drugačno, kakor so prevedenci prvotno prerokovali. Mussolini je rešil. Bolgarska je imela svoj "puč", Grška se je otresla kralja, katerega je pred par leti povabila nazaj in ga sprejela z gloriozno pompom. Turčija se je otresla sultana in sedaj se v Turčiji pojavlja stranka, ki trdi, da Turčija ne bo mogla eksistirati in se razvijati brez sultana.

Na Kitajskem so revolucije na dnevnem redu, vsaka kasta, vsaka militaristična skupina ima že svojo vladno. Stari imperij, ki je sedaj po imenu republika, je v anarhiji.

Ampak večina teh revolucij niso ničesar novega; gre se zato, kdo bo na vladi. Revolucije, ki rušijo temelje starih uredb in ustvarjajo podlage za nove, se ne dogajajo tako kakor tiste, s katerimi se vrže eno vladno in se postavi drugo na krmilo. Kljub temu, človeštvo gre skozi ogromno revolucijo, ki traja že nekaj let in bo trajala še precej desetletij. To je revolucija iz kapitalizma v socializem.

Povprečnemu človeku v Zedinjenih državah je težko, takorekoč nemogoče pojmiti težave, skozi katere morajo iti evropski narodi "po vojni za odpravo vojen" in take reči. Gospodarsko življenje Evrope je v razsulu, med državami vlada divja ljubosumnost in nezaupnost, druga drugi izpodkopujejo tla. Svetovno klanje se je vršilo na evropskem teritoriju, evropske in druge armade so uničevale evropska bogastva. Destrukcija je ložja kakor konstrukcija. To, kar vzame leta, da se zgradi, se lahko razbije v nekaj momentih, v par urah, v nekaj dneh ali mesecih. Ko so si zrušili to, kar so s težavo gradili skozi dolgo vrsto let, jih je minilo veselje za konstruktivno delo. Manija razdiranja se jih drži kakor klošč in ne bo izginila prej, dokler ne izgine generacija, ki je vodila svetovno vojno. Obračajmo reči kakor koli, Evropa kakor je danes je v stadiju razpadanja. Ampak za obupati ni. V svetovni zgodovini smo imeli krize, ki so bile v primeri s sedanjo še hujše, četudi je bila zadnja vojna ena največjih v zgodovini človeštva.

Ameriški progresivci in liberalci, ki si prizadevajo zapopasti sedanji svetovni položaj, svare ameriške kapitalistične mogotce pred nevarnostjo revolucije. Magnus Johnson, ki je bil izvoljen zadnji mesec v zvezni senat, pravi, da utegne priti v tej republiki do revolucije, ako se položaj farmerjev in delavcev kmalo ne izboljša. Ampak senator Magnus Johnson je pokazal v svojem govoru, v katerem je govoril o možnostih revolucije, kako malo pozna družabni razvoj. Woodrow Wilson, bivši ameriški predsednik, tudi apelira na razsodnost ameriških in drugih državnikov, ako hočejo odvrniti nevarnost revolucije. Senator James Couzens iz Mich., bivši detroitski župan, pravi, da bo prohibicija, ako se jo bo tiralo naprej, najbrž povzročila revolucijo v Zed. drž. Senator Hiram Johnson pravi, da za to deželo ne obstoji nevarnost revolucije, ako se stara garda v republikanski stranki umakne v ozadje in prepusti vodstvo "progresivcem". Hiram ne misli, da je

revolucija v tej deželi mogoča, pač pa utegne "zavladati radikalizem, ako ne bodo sedanji voditelji republikanske stranke izročili vodstva progresivcem". Hiram se prišteva k slednjim, dasi je navaden propagator male buržvazije in strasten zagovornik politike izolacije za Zedinjene države.

Farmarji v tej deželi niso prvič nezadovoljni. Amerika je že imela svoje revolucije in radikalna gibanja, kakor so jih imele vse ostale dežele. Delavstvo ni šele danes prišlo do spoznanja, da ni zadovoljno z obstoječimi razmerami. Razlika med prošlostjo in sedanjo dobo je v tem, da se nahajamo na pragu periode, ki pomeni vrhunec in od tega pot navzdol enega družabnega sistema, kapitalizma, in prehajanje v drugega, socializem. Kjer je rojstvo, tam je kri, kar umira, se brani umreti.

Do revolucij pride; ampak revolucija sama na sebi ni preobrat. Preobrat se mora dogoditi v masah, in ta se dogaja. Tak preobrat pa zahteva časa. Za človeštvo je veliko boljše, da posveti več časa in truda revoluciji v glavah in manj časa strahovom krvavih prekucij. — Novi in stari preroki, ki vidijo za vsakim vogalom revolucijo, škodujejo, ne pa koristijo človeštvu. S svojim načinom govorjenja begajo mase in jih odvrtaajo o treznega mišljenja, ali pa jih delajo indiferentne za prevdarno, konstruktivno, toda dolgotrajno delo, ki ne more biti drugačno kakor dolgotrajno.

Apeli na kapitaliste, na imperialistične vlade in mogotce sploh ne izdajo ničesar. Le tisti, ki uče mase in jih vsposobljajo za popolnejšo družabno uredbo, delajo za resničen, trajen preobrat. Dokler bodo mase ljudstva nevedne, bomo sedeli na vulkanu, pa naj vlada kdorkoli.

Vzajemna pomoč je duša človeške družbe. Ako hočemo, da bo družba dobro urejena in da bo v njej vladala največja mogoča pravičnost, moramo skrbeti, da se vzajemna pomoč čim popolneje in na čim boljši podlagi uredi.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Teškoča številka "Proletarca" je Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

829

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Operatorji zavrgli pogoje premogarske unije.

150.000 premogarjev prizadetih.

V Atlantic City se je vršila konferenca zastopnikov premogarske unije antracitnih polj z operatorji, na kateri bi se imel napraviti splošen razum, ki bi stopil v veljavo 1. septembra, ko poteče sedanja pogodba. Kot pogoje za nadaljevanje konference so stavili premogarji: 1.) Priznanje unije; 2.) zaprta delavnica; 3.) upeljava odtegovalnega (check-off) sistema v vsi antracitni industriji.

Operatorji so izjavili, da bi to pomenilo brezpogojno priznanje unije, temu pa so se uprli in izjavili, da je na tej podlagi konferenca nemogoča.

John L. Lewis, predsednik premogarske unije, je dejal, da se unija od teh zahtev ne more umakniti, pripravljena pa je v interesu sporazuma popustiti v kakih drugih zahtevah. Operatorji se niso hoteli pogajati na tej podlagi in tako se je konferenca razbila.

Ako ne pride do sporazuma do 1. septembra, bodo šli premogarji iz polj trdega premoga na stavko. Operatorji se nanjo že pripravljajo, istotako premogarji.

Vlada v Washingtonu ne gleda na ta porazmer z brezbriznimi očmi. Bližajo se predsedniške volitve, stavk je bilo v zadnjih par letih precej, izmed katerih so imele nekateri splošen obseg (n. pr. stavka premogarjev), kar ni v prilogi mašini republikanske stranke posebno v teh politično vzruženih časih.

Kar se tiče operatorjev, žele da pride do stavke, ker upajo letos poraziti premogarje, ki delajo v rovih trdega premoga, in drugo leto ostale premogarje. Odprta delavnica jim je cilj, in zanjo se navdušuje poleg operatorjev še mogočen krog drugih kapitalistov in njihovih marionet. Toda delavci imajo glasove. Ako izgube stavke, če pride do njih, jim glasov ostanejo. Podobna nezadovoljnost, kakor vlada med farmarji po osrednjem zapadu in severozapadu, se zna naseliti med delavce in obrniti njihove glasove proti starim strankam. To so razlogi, da iz Washingtona namigujejo, da bodo posegli v kritično situacijo, ki je nastala po nespešni konferenci premogarjev in operatorjev v mestu Atlantic. Če bi bila vlada v Washingtonu sigurna zmage prihodnje leto, bi se postavila popolnoma odprto na stran operatorjev. Ampak za premogarje obstoji še večja nevarnost, da se jih bo poskušalo poraziti s triki še predno pride do stavke. Kajti vlado kakršna je kontrolirajo prav tisti interesi, proti katerim se bore delavci.

V pisarnah zveze premogarskih baronov se kujejo načrti, kako zlomiti stavko premogar-

je to jesen in kako potem poraziti še premoganje, ki delajo v rovih mehkega premoga. Operatorji so pričeli s sistematičnim pridobivanjem "javnega mnjenja" sebi v prilog. Založiti nameravajo trdke, ki prodajajo trd premog drobnostno in pozneje, če pride do stavke, jih nadijo zalagati z mehkim premogom. To pomeni, da bo stavka dolgotrajna.

V interesu premogarjev in vsega ostalega delavstva je, da izvojujejo priznanje svojih zahtev, ako mogoče, brez stavke. Ako to ni mogoče, je treba, da gredo v boj kot ena mogočna, solidarna celota. Operatorji računajo na neslogo med premogarji. Provokatorji so na delu. Premogarji pa imajo za seboj dovolj izkušenj in kakor so v preteklosti, četudi z velikimi žrtvami, dobivali zmage, bodo zmagali tudi v prihodnjih bojih.

Progoni proti socialistom na Japonskem.

To, kar se je dogajalo socialistom v evropskih državah pred desetletji, se dogaja sedaj na Japonskem. O svobodi govora, tiska in zborovanja ne vedo na Japonskem ničesar in celo Mussolini bi se lahko česa naučil od japonskih policijskih oblasti.

Meseca maja, junija in julija se je japonska policija zavzela popolnoma zatreti socialistično gibanje. Razdejala je glavni stan socialistične stranke in voditelje pometala v ječe. Sedaj se je vrgla še na unijsko gibanje; unije odira z isto vztrajnostjo kakor socialistično gibanje japonskega delavstva.

Kakor v Evropi pred nekaj desetletji, tako se sedaj japonsko delavstvo bori za volilno pravico in državljanske svobodščine. Ampak vlada boče podanike, ne državljanke.

Japonska vlada je priznana od vseh civiliziranih dežel, neglede na diktaturo japonske policije. Tudi sovjetska Rusija vodi z japonsko vlado uradne in neuradne pregovore. Ako države zapadne civilizacije lahko priznajo japonsko vlado in njen diktatorski, reakcionaren režim, zakaj se te vlade branijo priznati sovjetsko vlado, ki je napram stanovnikom Rusije nendar pravičnejša kakor japonska vlada napram svojim podanikom? Ako je ameriški vladi mogoče živeti v prijateljstvu z mikadovo in Mussolinijevo vlado in imeti v Tokiju in Rimu svoje zastopnike, zakaj bi jih ne imela v Moskvi? Da se razumemo: kar dela japonska vlada, je proti ljudstvu in za privilegirance; isto velja za Mussolinijevo vlado. Ruska vlada dela za interese ljudstva, torej zasluži veliko bolj da jo priznamo kakor pa kaka vlada policijskega režima kot je japonska, vlado fašističnega terroja, kakor je italijanska, ali beli "krščanski" terorizem na Ogrskem.

Gibanje za neodvisno politično akcijo ameriškega delavstva.

Poročali smo že, da se je Zapadnovirginska delavska federacija izrekla za neodvisno politično akcijo in je v ta namen sklicala konferenco, ki se je vršila 16. julija v Clarksburgu. Navzočih je bilo nad 300 delegatov, večinoma zastopniki unij, toda zastopani so bili tudi farmarji in nekatere druge organizacije.

Konferenca se je po daljšem razpravljanju izrekla za ustanovitev farmarske-delavske stranke, toda se ni pridružila nobeni narodni skupini. Za tajnika nove stranke je izvoljen Vance Palmer, za predsednika pa C. J. Nassau.

Zapadnovirginska delavska federacija je bila zastopana na čikaški konferenci dne 3. julija, na kateri so komunisti ustanovili, oziroma se prelevili v "federativno farmarsko-delavsko stranko". Dasi je dala čikaška konferenca en mandat v eksekutivi nove federativne stranke zapadnovirginski delavski federaciji, se je slednja na svoji konvenciji 16. julija izrekla proti pridruženju omenjeni stranki. Fred Hewitt, urednik lista "Machinist Journal", in John Baer, znani karikaturist in bivši kongresnik, sta si prizadevala, da bi se Zapadnovirginska federacija pridružila Konferenci za progresivno politično akcijo, toda nista uspela. Nekateri delegatje so predlagali, naj bi se unijsko delavstvo W. Virginije pridružilo narodni farmarsko-delavski stranki, ki je sklicalo znano čikaško konferenco in potem obsodila okupacijsko taktiko komunistov, ki so se polastili konferencie in vzeli farmarsko-delavski stranki ime, kateremu so dodali še "federativna". Tudi ta predlog je bil poražen. Končno je konvencija v Clarksburgu zaključila, da bo farmarsko-delavska stranka W. Virginije samostojna organizacija, da pa se skliče konvencijo 15. marca prihodnje leto, na kateri naj se odloči, kam se stranka pridruži.

V Bostonu, Mass., se je vršila konferenca za progresivno politično akcijo, katere so se udeležili unije, socialisti, progresivci in zastopniki Workers Party. Navzočih je bilo 63 delegatov. Vprašanje ustanovitve delavske stranke v Massachusettsu je odloženo za prihodnjo konferenco, ki se vrši enkrat meseca oktobra. Nekateri delegatje so priporočali, da naj se z ustanovitvijo take stranke počaka dotlej, da bo sentiment članstva velikih unij goden za politično akcijo delavstva v svoji stranki. Zbor je z 52 glasovi proti 11 odklonil zastopnikom W. P. delegatske pravice, češ, da se ne udeležujejo takih zborov z namenom pomagati pri delu za delavsko stvar, ampak da intrigujejo in sejajo še večji razdor.

Kampanja socialistične stranke za zbiranje agitacijskega fonda \$40.000, iz katerega se ima financirati kampanjo za reorganiziranje socialistične stranke.

Tajništvo J. S. Z.

Kot predpriprava kampanji za pridobivanje novih članov stranki, ki se odpre s 1. septembrom t. l. je eksekutiva Socialistične stranke odprla kampanjo za zbiranje fonda \$40.000, ki naj omogoči uspeh kampanji za pomnožitev članstva soc. stranke.

V ta namen so že organizirani v vseh večjih in manjših mestih, kakor tudi po naselbinah posebni odbori, ki bodo sodelovali z gl. stanom v Chicagi.

Nastopnih šest tednov je torej namenjenih izključno kampanji za zbiranje agitacijskega fonda do omenjene vsote.

V posebnem članku "*Zakaj moramo imeti kampanjo za organizacijski fond?*" piše sodruginja Bertha Hale White, sledeče:

"Predsedniške volitve leta 1920 so našle Socialistično stranko finančno popolnoma izčrpano. Vzroki temu so bili v prvi vrsti dolgotrajni legalni boji za obrambo svojih članov, ki so bili pod tedanjimi vojnimi zakoni obtoženi špijonaže; poleg tega se bile strankine vrste radi nesoglasja in skoraj neverjetnih bojov izdatno zredčene. Strankin stroj, ki je potreben za upravljanje političnih kampanj, je bil v mnogih državah skoraj popolnoma uničen, radi česar na tisoče in tisoče volilcev ni moglo glasovati za socialistične kandidate. Država Washington, s svojimi 40.000 socialističnimi volilci, Texas, s svojimi 25.000 volilci, ste bili med državami, kjer leta 1920 ni bilo mogoče glasovati za sodruga E. V. Debsa.

Ob času kongresnih volitev leta 1922 se je število držav, kjer ni bilo socialistične glasovnice, povečalo iz 8 na 24 držav. Med temi je bila država Ohio, kjer se je oddalo za socialističnega predsedniškega kandidata nad 60.000 glasov. Vpoštevši dejstvo, da je bila država Ohio radi "patriotizma" najbolj razvpita, ker je bil v njej obsojen sodrug Debs, so dobili socialistični kandidati v okrajih, kjer je prišla socialistična glasovnica vpoštev, izredno visoko število glasov. Vzlčiteu ne dovolj visoko število, da bi se bila pridržala stranka pravico do drž. glasovnice. S četo prostovoljcev in nekaj denarjem, bi so dobilo brez posebne težave tistih 5000 podpisov, ki so potrebni za priznanje drž. glasovnice.

Država Ohio je danes na poti reorganiziranja. Toda država Ohio je le ena od tistih 24tih držav, ki jih je treba spraviti na politično mapo, predno se odpre kampanja predsedniških volitev 1924. To se mora zgoditi brez odlašanja. Ali predno je mogoče to izvršiti, mora vsak klub, vsaka drž. organizacija spoznati, da se je njeno delo razširilo preko dosedanje meje ali delokroga in postati z ozirom na te naloge splošni delavci. Če se vrnejo v naše vrste države Washington, Texas, Severna in Južna Dakota in vse druge, ki tvorijo število neorganiziranih držav, bo to izvršeno radi tega, ako bodo državo Wisconsin, New York, Pennsylvania ali mesta Chicago, Milwaukee, Philadelphia in New York, kakor člani stranke kjerkoli — vsak posameznik — spoznali skupno odgovornost, njihovo

skupno delo in naloge za bodočo predsedniško kampanjo!

Proč torej s svojimi starimi mejami in malimi delokrogi! Če imate neorganiziran okraj, wardo in kongresni distrikt, boste gotovo poslali svoje organizatorje tjakaj. Za sedaj so naši neorganizirani kraji država Washington, Texas itd. V te kraje je treba poslati naše organizatorje. V teh krajih je treba postaviti lokalne zastopnike, reorganizirati stare klube in organizirati nove, kajti glasovi iz teh krajev ob času predsedniških volitev bodo vaši — naši glasovi.

Za temi glasovi bodo ljudje, ki jih bomo potrebovali pozneje za različna agitatorična dela, ki jih imajo vršiti stranka v bodoče. In način, kako pridobiti člane, kako reorganizirati socialistične klube in druge organizacije je eden: delati, da se to uresniči. Od Atlantika do Pacifika, od kanadskih meja do mehiškega zaliva, mora biti opravljeno to delo. To ni majhna naloga, ali s trdno voljo bo ta naloga opravljena! Lako se je opravi in mora se jo opraviti pred predsedniškimi volitvami. Vi ste delavci — graditelji; material za grajenje — literatura, organizatorji in govorniki pa morajo biti preskrbljeni. Vse to se pa ne la preskrbeti brez fondov. Pridobivanje fonda za nalovo tega materiala je sedaj najvažnejša naloga. Na drugem mestu se nahaja pismo, ki ga piše predsednik strankine eksekutive sodrug E. V. Debs, osebno vsakemu posameznemu članu Socialistične stranke. Prečitajte ga pazno in se ravnajte po njem, kakor leži sodrug Debs."

Nekaj podrobnosti kampanji.

Narodna eksekutiva se je sešla dne 30. junija v Chicagi. Navzoči so bili vsi člani razun sodruga Debsa, ki se je nameraval udeležiti seje tretji dan. Radi naporne turneje po Ohiju, in pa pripravljanje za volji shod v Davenportu, ki se je vršil dne 4. julija, se moral sodr. Debs nekaj dni odpočiti, radi česar ni mogel biti navzoč prva dva dni.

Najvažnejše vprašanje, ki ga je morala rešiti eksekutiva, je bilo vprašanje organizacije. Pododber za izdelanje načrta o tem vprašanju se je bil sešel že prej in je bil koj prvi dan podal svoje poročilo. To je bilo možno največ radi tega, ker so bili v odboru za izdelanje tega načrta sodrugi Birch Wilson, L. M. Harkins in T. Melms, vsi izkušeni organizatorji. Naravno, da je bilo delo eksekutive vsled tega olajšano, in da je bilo delo dokončano v dveh namesto v treh dneh.

Ko je prišel tretji dan sodrug Debs na sejo in je prečital zapisnik, kjer so stali zaključki in načrt za organiziranje fonda, namenjen za pokritje stroškov zvezi s pridobivanjem novih članov, se je sodr. Debs z vsem strinjal in z veseljem naznanil svoje sodelovanje.

Prvi sklep je, da se zbere potom splošne kampanje tozadevni fond, ki bo trajala do 1. septembra t. l.; od tedaj naprej se odpre Debsova tura za reorganiziranje stranke, ki bo trajala do sredi decembra t. l.

V slovenščini se pismo glasi:

Chicago, Ill., 5. julija 1923.

Moji dragi sodrugi: —

Tem potom vas vprašam, da storite za Socialistično stranko nekaj, za kar vas ne bi mogel vprašati, da storite za me. Vi veste — in tega sem gotov —, da meni ni za denar, da radi denarja ne bi obrnil moje roke za ves denar na svetu. Toda nahajam se na glavnem stanu Socialistične stranke, kjer je vladal vihar. Mi jo moramo reorganizirati. Pri tem delu mi morate pomagati. Zato potrebujemo stotisoč dolarjev. Kar se mene tiče, bom dal vso svojo energijo, vsak atom življenja in zadnjo kapljo moje krvi. Kaj boste dali vi? Vi in jaz ne moremo biti zvesti, če ne damo vse. Pošljite takoj svoj ček in to bo zame porok, da ste moji kot sem jaz

Vaš

Eugene V. Debs."

K temu apelu, ki ga je poslala strankina eksekutiva vsem njej priključenim federacijam in njenim glasilom, je vsak nadaljni komentar nepotreben. Naši sodrugi vedo, kaj imajo storiti. Vse svote, ki se zberejo v ta namen, je poslati na naslov J. S. Z. ali pa na naslov: *Bertha Hale White, 2418 W. Madison Street, Chicago, Ill.*, ki je tajnica Socialistične stranke, med tem ko je sodr. Branstetter zaposlen s prireditvijo Debsove turnee. Kakor rečeno, se pošlje zbrane svote lahko tudi tajništvu J. S. Z. z izrecno pripombo, da je svota za kampanjski fond Socialistične stranke. Svote poslane skozi urad J. S. Z. bodo izkazane v Proletarcu in poslane stranki.

Politične stranke v ogrski kraljevini.

Ogrska je dežela, ki ne more pozabiti lepih dni kraljevskega pompa in absolutizma. Velikaši so bili Ogrska; ljudstvo ni štelo ničesar; plačevati pa je moralo seveda davke, delati in služiti v armadi. To je več ali manj naloga ljudstva v vsaki drugi deželi. Ko je prišla Ogrska pod komunistično vladno, ne potom revolucije ampak potom predaje od strani prejšnje vlade, so prišli magnatje ob svoja posestva in vladne službe. Rumunska armada jih je rešila. Horty je uvedel svoj beli teror in Donava je pridno požirala socialiste in komuniste. Veliko glavnih komunističnih vodij je pravočasno pobegnilo, med njimi Bela Kun, vodja komunistične vlade. Hortijevo maščevanje je zadelo torej tiste, ki niso imeli prilike pobegniti.

Nato se je Ogrska proglasila za monarhijo. Karl in Zita sta skušala parkrat priti na ogrski prestol in si posaditi na glavo Štefanovo krono, toda sreča jima ni bila mila. Ampak vlada v Budapešti drži monarhistično zastavo kviško in čaka, kedaj bo iztaknila kakega pripravnega kandidata za kraljevsko službo. Največja ovira ji je mala ententa, ki ni prav nič naklonjena ogrski monarhiji. Najmanj ji je še po godu povratak Habsburžanov, zato pazi na vsak korak ogrske vlade.

Ministri ogrske vlade imajo naslov "kra-

ljevski" ministri, njeni poslaniki se imenujejo "kraljevski" poslaniki, njena pošta je "kraljevska" pošta, njena armada je "kraljeva" armada. Horty je sedanji governor, oziroma regent ogrske kraljevine. On ima moč razpustiti parlament, imenovati ministre, je poveljnik armade in vrši druge posle, ki spadajo v področje kralja. Ker ga dežela še nima, izvršuje njegove "funkcije" regent.

Ogrska zakonodaja ima sedaj samo eno zbornico. Do razpada Avstro-Ogrske je imela dve, zbornico poslancev in zbornico magnatov. Kadar si dežela najde kralja, se bo zbornica magnatov (velikašev) zopet uvedla. Sedanji parlament ima 245 poslancev.

Na Ogrskem je sedaj nad dvajset političnih strank; ene izmed njih nimajo nikakega zastopstva v državnem zboru. Ker je politična zrelost ljudstva nizka, se imenuje večina strank po imenih voditeljev, kakor je bilo to v navadi tudi na Hrvaškem, kjer so nosile stranke ime voditelja, kakor naprimer staričevićanci, frankovci itd.

Poslanci sedanjega ogrskega državnega zbora, ki so bili izvoljeni l. 1922., pripadajo sledečim političnim skupinam:

Vladne stranke.

Klerikalci (znani tudi kot krščanska stranka belega terorja)	13
Wolfovci	1
Erust-Hussarjeva skupina, ki nosi ime krščanska socialne stranka	11
Heinricheva skupina	2
Skupno število vladnih poslancev	27

Opozicionalne stranke.

Andrassy-Friedrichova skupina	13
Hallerjeva skupina	7
Vassonijeva skupina	4
Rassayjeva skupina	11
Mali kmečki posestniki—Košutova stranka iz leta 1848	2
Neodvisni	2
Narodna delavska stranka	2
Agrarni socialisti	1
Socialni demokratje	2
Skupaj	55
Divjaki (poslanci, ki ne pripadajo nobeni stranki)	2
En sedež je nezaseden. Skupaj vseh poslancev	26

Opozicionalne stranke so enotne samo v nasprotovanju proti sedanji vladi, toda še to vsaka na svoj način. Med socialisti in drugimi vladi nasprotnimi strankami je ravno tako nasprotstvo kakor med vlado in socialisti.

Hortijeva "krščanska" stranka ima dovolj poslancev za kontroliranje parlamenta. Pripadajo ji aristokrati, večji posestniki in nezaved-

na masa. Wolfova skupina vodi boj proti židom. Krščanski socialisti so katoliška skupina. Heinrichova stranka reprezentira interese velike industrije. Socialdemokratska stranka je v progonih izgubila veliko svojega radikalizma in je v delavskem svetu danes smatrana za konservativno delavsko stranko. Kot radikalna delavska stranka, kakor so n. pr. v nekaterih delelah, ne bi mogla eksistirati, ker bi jo Horjev teror hitro zatrl. Komunistične stranke ni, razun kolikor sestoji iz beguncev, ki živijo na Dunaju in drugih mestih Evrope. Njen prejšnji vodja Bela Kun je nekje v Rusiji.

Gibanje socialistične omladine.

Pod avspicijo socialistične mladinske internacionale se je vršilo v tem poletju ogromno zborovanje socialistične omladine v Lundu na Švedskem, katerega se je udeležilo nad 10.000 mladih.

Zastopana je bila socialistična delavska mladina iz Nemčije, Norveške, Nizozemske, Danske in Švedske. Zborovanje je nagovoril med drugim Hjalmar Branting, vodja švedske socialne demokratične stranke.

Meseca maja se je vršila v Gorlitzu redna konvencija Nemške socialistične mladinske zveze (Arbeiter Jugend), ki ima 105.000 članov v 1.600 podružnicah v raznih krajih Nemčije. Toliko je imela članov ob koncu leta 1922; pred nemške delavske mladinske zveze poročajo iz Berlina, da se je število njenega članstva v tem letu zelo pomnožilo.

Nemška socialistična mladinska zveza ima za članstvo socialistično mladino, ki spada v veliki večini tudi k unijam svoje stroke, medtem ko spadajo k nemški socialistični mladinski ligi člani, ki niso pri strokovnih organizacijah; slednji pripada dijaštvo, kmečka mladina in razni mladi delavci, za katere ni strokovnih organizacij. Na konvenciji prvo imenovane zveze meseca maja je bilo zaključeno, da se bo vedlo več kooperacije z zadnje imenovano ligo.

Ameriška Socialistična mladinska liga (Y. P. S. L.) je obdržavala v tem letu po vzhodnih državah več zborovanj in ustanovile so se razne nove postojanke, druge so se reorganizirale. Po razdorih l. 1919 je tudi YPSL zelo trpela in sedaj je treba težkega dela, da se soc. mladinska liga reorganizira. Podružnico ima tudi v Chicagi.

Za socialista morajo vedni biti merodajni interesi socializma. Če jih prav razume, se vjemajo z interesi človeštva, kajti socializem preobrazuje družabni sistem v interesu človeštva.

Debsovi shodi v Californiji.

Po shodu dne 2. septembra v Chicagi v parku Riverview, na katerem bo govoril sodrug E. V. Debs, se bo podal v Californijo, kjer bo nastopil v sledečih mestih:

Sacramento, v nedeljo 16. septembra;

San Francisco, v torek, 18. septembra;

Los Angeles, v četrtek 20. septembra;

Fresno, v soboto 22. septembra.

To so dosedaj aranžirani shodi, drugi, ki se bodo vršili v Californiji in drugje v zapadnih mestih, bodo objavljeni pozneje.

Shod v San Franciscu se bo vršil v Exposition Auditoriumu, ki ima 15.000 sedežev. Socialistična stranka v Californiji ima težave dobiti primerne, dovolj prostorne dvorane za Debsove shode. Skoro vse boljše, velike dvorane, kontrolirajo ali pa lastujejo kapitalistični elementi, ki jih ne dajo v najem za socialistične shode. Enake izkušnje smo imeli v nekaterih illinoiskih mestih in v vzhodnih mestih. V velikih mestih se še najde izhod, v manjših pa so težkoče, ker je v največ slučajih v vsem mestu samo ena primerna dvorana za take shode, in če odrečejo to, se shod sploh ne more vršiti.

Vera v čudeže.

V bližini Quebeca, Kanada, se nahaja sloveča katoliška božja pot Sv. Ane ali nekaj podobnega. Zlobna roka je svoječasno zažgala to cerkev, kakor trdijo patri, ali pa je zgorela radi kakega drugega vzroka, kakor trdijo nekateri. Patri so apelirali na vernike za prispevke in tako so koncem meseca julija blagoslovili vogelni kamen nove bazilike svetnici Anne de Baupre. Petnajst tisoč vernikov, večinoma kanadski Francozi, je bilo navzočih. Kardinal Bégin, štirje nadškofje, osem škofov in na stotine duhovnikov so vršili ceremonije. Cerkev bo stala več milijonov dolarjev. Popoldne 16. julija, ko se je vršila blagoslovitev, se je vršila procesija pohabljenecv in bolnikov k svetinjam Anne de Baupre. Naenkrat so se začuli kriki: "Čudež! Čudež! —" Neka Američanka je odložila berglje in jih položila na tla v začasni cerkvi. Nekaj drugih bolnikov je bilo čudežno ozdravljenih. Vse je govorilo samo o čudežih. Patri bodo nabrali potrebne milijone, da zgradijo nov tempelj mogočni svetnici.

Neki delegat je dejal na konvenciji farmarske-delavske stranke dne 4. julija t. l. v Chicagi, da tisti, ki najbolj kriče za enotno fronto, so včeraj največ storili za razbijanje enotne fronte. In ker so jo razbijali včeraj, jim je težko verjeti, ako jo ne bodo razbijali jutri še z večjo energijo.

Zgodovina socializma v Srbiji.

Spisal Fran Erjavec.

(Nadaljevanje.)

Ves ta nagli razvoj sindikalnih organizacij v začetku tekočega stoletja je bil, kakor smo povdarjali, v prvi vrsti v zvezi s težkim pritiskom mladega kapitalizma na delavski razred ter s tem, da sta z nastopom vlade po kralju Petru I. vendarle precej popustila strašni politični terorizem in reakcionarnost vladajočih absolutistov, poleg tega je pa država v tej dobi tudi sama naglo napredovala ter se razvijala kulturno in politično. Izvoz, ki je bil še koncem preteklega stoletja skoro brezpomemben, se je dvignil leta 1911. že na 117 milijonov dinarjev in število denarnih zavodov se je dvignilo (leta 1908.) na 146 (v Sloveniji istočasno okroglo 500) in ti so radi investirali svoj denar v dobičkanosna industrijska podjetja. Na eni strani se je zbiral in z najbrezobzirnejšimi sredstvi uveljavljal kapital, na drugi strani je pa hitro napredovala proletarizacija širokih mas v zapadnem smislu besede. Vse to je delavstvo budilo, družilo in ga tiralo k odporu in samopomoči in s tem so bili položeni tudi vsi materijalni pogoji za sistematično in smotreno delavsko gibanje po zapadnem vzoru.

Ko se je razvil srbski delavski pokret do te stopnje, je tudi jasno, da se ni mogel zadovoljiti več s samo ekonomsko borbo, temveč je dobro spoznal, da je potrebna v dosego ekonomskih ciljev tudi primerna politična moč, ki daje ekonomskemu boju potreben povdarek in mu ustvarja v socialno politični zakonodaji potrebne pogoje. Sicer so imeli že prvi pojavi socializma in delavskega gibanja v Srbiji izrazito politično obeležje, vendar je trajalo, kakor smo videli, dolga desetletja, preden so mogle roditi politične tendence posameznih delavskih in socialističnih prvoboriteljev tudi v širših delavskih masah potrebno razumevanje in odmev. In baš pogoje za to razumevanje in ta odmev sta ustvarila med srbskim delavstvom hitri napredek kapitalizma in z njim združene proletarizacije delavskih mas ter hitri razvoj sindikalnih organizacij. Ko so bili ustvarjeni tako vsi potrebni predpogoji in se je z državnim prevratom leta 1903. zrušil tudi tedanji absolutizem, je bil teren popolnoma pripravljen in na belgrajnskem delavskem kongresu dne 20. julija 1903. so po tolikih izjalovljenih poizkusih ustanovili tako zvano "Srbsko socialno demokratično partijo", ki je imela takoj od vsega početka izraziti značaj delavske stranke.

Ustanovitvi srbske socialno demokratične stranke so kumovali vsi prvoboritelji srbskega delavskega gibanja iz novejšje dobe, kakor dr. Mihajlo Ilić, Dimitrija Tucović, Dragiša Lapčević, Dušan Popović ter Radovan Dragović, ki

je referiral na ustanovnem kongresu tudi o strankinem programu. Že ta referat je pokazal, da so duše tega socialističnega gibanja pa no spremljale idejni in organizatorični razvoj nemških socialističnih strank, kajti program, ki ga je sprejel ta kongres za temelj srbske socialno demokratične stranke je veren odmev, doloma celo dobeseden prepis erfurtskega programa, katerega so se držale do vojne nemška in avstrijska socialna demokracija ter do neke določene meje sploh vse socialistične stranke na kdanje druge internacionale. Že na ustanovnem kongresu je povdarjal R. Dragović, da mora imeti socialistična stranka svoj teoretični in praktični program, ker ne zahteva zgolj določenih reform v okviru današnjega družabnega reda, temveč se bori sploh za popolnoma nov družabni red. Socialistična stranka mora torej izoblikovati praktičen borbeni program za svoj dnevni politični boj ter tudi teoretične smernice in temelje bodočega družabnega reda, ki ga hoče postaviti na mesto današnjega kapitalističnega, ki je krivičen. V tem pogledu mora biti delavska socialistična stranka strogo razredna, bojna in revolucionarna, ki more imeti samo en cilj, to je — socialistični družabni red. Glede na to je sprejel kongres v celoti program, ki pravi, da se proizvajalna sredstva vedno bolj koncentrirajo v rokah posameznih kapitalistov, kar povzroča propadanje malomeščanstva in proletarizacija širokih narodnih mas. Neurejeno kapitalistično proizvajanje pa povzroča opetovane gospodarske krize.

Zasebna last proizvajalnih sredstev povzroča nepravilno eksploatacijo delavskih sil in le popolno podružabljenje proizvajalnih sredstev more smotreno urediti gospodarsko življenje ter utrditi nov, pravičnejši družabni red. Tega pa more izbojevati samo delavstvo v političnim bojem, kakor se brez političnih pravic tudi ekonomsko ne more osvoboditi. In viditi te politične boje sistematično, to je naloga socialno demokratične stranke. Interesi delavskega razreda so pa isti po vseh državah, kakor je tudi njihova usoda v najožji medsebojni odvisnosti, zato mora biti delavsko gibanje najmočnejše internacionalno.

Glede na vse to zahteva srbska socialna demokracija pred vsem:

1. splošno, tajno, enako in neposredno volilno pravico za vse državljane brez razlike spola, ki so dopolnili 20. leto. Volilni sistem mora biti proporcionalen, mandati ne smejo trajati nad 2 leti in odpraviti se mora vsako omejevanje političnih pravic;

2. neposredno ljudsko zakonodajo, široko avtonomijo posameznih upravnih enot in letno dovoljevanje davkov;

3. splošno vojaško dolžnost in uvedbo mi-

odločevanje o vojni in miru po parlamentarnem internacionalno razsodišču;

4. popolno svobodo misli, zborovanja in združevanja;

5. popolno enakopravnost žene;

6. proglasitev religije za zasebno zadevo in popolno ločitev cerkve od države in šole;

7. posvetnost, obveznost in brezplačnost vsakega pouka;

8. brezplačnost pravosodja in pravne pomoči, volitev sodnikov, odpravo smrtnih kazni in odškodnino za nedolžne obsojence;

9. brezplačnost zdravniške pomoči in pokojnina;

10. Progresivno obdavčenje, odpravo indolentnih davkov in carine.

Glede na delavsko varstvo zahteva srbska socialna demokracija:

1. stvarno nacionalno in internacionalno delavsko zakonodajo po sledečih osnovah:

a) določitev normalnega delavnika, največ semurnega;

b) prepoved otroškega dela;

c) prepoved nočnega dela za vse one panoge, kjer to ni neobhodno potrebno;

č) najmanj 36 uren neprekinjen počitek tedensko za vsakega delavca; in

d) prepoved plačevanja delavcev s čimer nič razen z denarjem.

2. nadzorstvo nad vsemi industrijami in delnimi podjetji, preiskovanje in regulacijo delovnih odnošajev v mestu in na selu preko delavnikov in delavske zbornice. Za higijeno mora biti povsod dobro preskrbljeno;

3. pravno izenačenje poljedelskih delavcev in poslov z obrtnim in industrijskim delavcem; odpravo naredbe o poslih;

4. vse delavsko zavarovanje mora prevzeti država, v upravi tega pa prepustiti delavcem učinkujoč vpliv.

Poleg tega programa, ki je, kakor smo že omenili, zgolj okrajšan izpisek erfurtskega programa, je sprejel kongres še statut za strankarsko organizacijo in na teh osnovah je delovala in se razvijala potem stranka prav do svetovne vojne.

(Dalje prihodnjič.)

Svet, kjer je polna mošnja s prazno glavo več vredna od polne glave razuma s prazno mošnjo, ne more biti razumen svet.

Potreb ne določa le množina živil, ki jih zahteva telo, da ostane živo, zdravo in krepko, ampak višina dušne kulture. Človek ima pravico do vseh užitkov, ki so v njegovi družbi mogoči. Ako se je razvila znanost in umetnost, mora biti tudi to dostopno vsakomur. Človek je lahko sit in oblečen in pod streho, pa vendar nesrečen, ker si ne more nabaviti knjig, ki jih rad čita, ali pa ker ne more študirati, za kar mu v sebi nagnjenje in poklic.

LEONID ANDREJEV:

TEMA.

Poslovenil Jos. Vidmar.

(Nadaljevanje.)

— Ne?

— Na-ak mili, — je zategnila: — nisi na pravo naletel. Takih trgovcev sem se dosti nagledala: naropa milijone, potem da rubelj za cerkev, pa misli, da prav dela. Ne, mili, ti mi postavi celo cerkev. Ti mi daj najdražje, kar imaš, ne pa nedolžnosti! Mogoče pa daješ nedolžnost samo zato, ker je sam ne rabiš več, ker je postala plesniva. Imaš nevesto?

— Ne.

Pa če bi imel nevesto in če bi te ona jutri pričakovala s cvetjem in s poljubi in z ljubeznijo — ali bi ji dal nedolžnost, ali ne?

— Ne vem, — je dejal zamišljeno.

— A, vidiš! Rekel bi: rajši vzemi moje življenje, samo poštenje mi pusti. Kar je bolj poceni, tisto pa daješ. Ne, ti mi daj najdražjo stvar, tako, brez katere sam živeti ne moreš, tako!

— Ampak, zakaj naj jo dam? Zakaj?

— Kako, zakaj? Ravno zaradi tega, da te ne bi moralo biti sram.

— Ljuba, — je vzkliknil začuden: — poslušaj, saj ti si vendar sama . . .

— Dobra, hočeš reči? Tudi to sem že slišala. Od svojega pisateljčka sem slišala to ne enkrat. Samo, mili, da to ni res. Čisto prava prostitutka sem. Saj boš videl, ko ostanem.

— Ampak, jaz ne ostanem! — je kriknil skozi zobe.

— Ne vpij, mili! Z vpitjem ne dosežeš ničesar proti resnici. Resnica je kakor smrt, — ko pride, jo sprejmi, pa naj že bo kakršnakoli. Težko se je srečati z resnico, mili, sama po sebi vem, — gledala ga je naravnost v oči in je šepetaje pristavila: — saj Bog je tudi dober.

— No in?

— Nič drugega . . . Sam razumi, jaz ne rečem ničesar. Samo, da že pet let nisem bila v cerkvi. Vidiš, tako je z resnico.

Resnica, kakšna resnica? Kakšna nova, neznan groza je to, ki je ni poznal ne pred obličjem smrti, ne pred obličjem življenja? Resnica!

Sedel je, oprl svojo krepko, koščeno glavo, ki je poznala samo "da" in "ne", na roke in polagama obračal oči, kakor da jih vodi od enega kraja življenja do drugega njegovega kraja. In življenje je razpadalo, kakor slabo sklenjen, zaprt zabojček na jesenskem dežju, in v njegovih ubožnih razvalinah ni bilo več mogoče spoznati nedavne prelepe celote, čiste ga templja njegove duše. Spominjal se je dragih, rodnih ljudi, s katerimi je živel in delal v čudovitem soglasju veselja in gorja vse življenje, — in zdeli so se mu tuji in njih življenje

nerazumljivo in njih delo brezsmiselno. Kakor da je nekdo nenadoma vzel njegovo dušo z močnimi rokami in jo prelomil liki palico na trdem kolenu in daleč razmetal konce. Nekoliko ur je šele tukaj, samo nekaj ur je šele stran od tam, — in že se mu zdi, da posluša vse življenje tukaj, ti polgoli ženski nasproti, daljno muziko in žvenkljanje ostrog in ne gre nikamor. In ne ve, ali je višje ali nižje, ve samo, da je proti, mučno proti vsemu temu, kar je ravnokar, še danes podnevi tvorilo njegovo življenje in njegovo dušo. Sramotno je biti dober.

Spomnil se je knjig, po katerih se je učil živeti, in se grenko nasmehnil. Knjige! To je knjiga — z golimi rokami, z zaprtimi očmi, z izrazom blaženosti na bledem, izmučenem obrazu, sedi in potrpežljivo čaka. Sramotno je biti dober . . . In naenkrat je z gorjem, grozo, z neznosno bolečino začutil, da je ono življenje zanj končano za vedno — da že ne more več biti dober. Samo zavest, da je dober, mu je dajala življensko silo, samo to ga je veselilo, samo to je zoperstavil i življenju i smrti — in tega ni, in ni ničesar. Tema. In če ostane tukaj, ali pa če se vrne k svojim — svojih nima več. Zakaj je bil prišel v to proketo hišo? Raje naj bi bil ostal na cesti, se vdal detektivom v roke, šel v ječo — kaj je ječa, kjer je človeku še vedno mogoče, kjer še ni sramotno zanj biti dober? Sedaj pa je tudi v ječo prepozno.

— Ti jočeš? — je vprašalo dekle vznemirjeno.

— Ne! — je odgovoril rezko. — Jaz ne jočem nikdar.

— Prav je, da ne, mili. Samo me ženske smemo jokati, vi pa ne smete. Če se razjočete še vi, kdo bo potem Bogu odgovor dajal?

Da, njegova; ta tukaj je njegova.

— Ljuba, — je vzkliknil žalostno: — kaj naj torej storim? Kaj naj torej storim?

— Ostani pri meni. Pri meni ostani — saj sedaj si moj.

— A oni?

Dekle se je namršilo:

— Kakšni oni zopet?

— Ljudje, vendar, ljudje! — je vzkliknil besno: — ljudje, za katere sem delal. Saj vendar nisem zaradi samega sebe, sebi v zabavo nosil vsega tega — na umor sem se pripravljaj.

— Ne govori mi o ljudeh! — je strogo dejalo dekle in njene ustnice so zatrepetale. — Raje mi ne govori o ljudeh — če ne te zopet udarim! Slišiš!

— Kaj ti je? — se je začudil.

— Kaj sem jaz — pes? In vse me — psi? Pazi se, mili! Skril se je za ljudi, pa misli, da je rešen. Ne skrivaj se resnici, mili, nikamor se ji ne skriješ! Če pa ljubiš ljudi, pomiluješ vse nas ubožice — tedaj, vzemi me! A jaz tebe v zamem, mili moj.

V.

Sedela je, zvila roke za tilnik, vsa v blaženem vsihičenju, vsa brezumno srečna — polblazna. Majala je z glavo in polagoma govorila, ne da bi odpirala blaženo sanjajočih oči, sklopela je:

— Mili moj! Pila bova skupaj, jokala bova — oh, kako sladko bova jokala, mili ti moj, ko vse življenje se najočem. Pri meni je ostal, odšel. Ko sem te danes zagledala v zrcalu, me je takoj prešinilo: to je on, ki mi je usojen, to je on, moj mili. In ne vem, kdo si, ali moj brat ali ženin, toda ves si mi roden, blizež, ves ti željen . . .

Tudi on se je spomnil te črne, neme žalobne dvojice v zlatem okvirju zrcala in svojega takratnega čustva: kakor pri pogrebu, — in mahoma mu je postalo tako neznosno hudobno vse se mu je zazdelo taka divja pošastnost, da je od žalosti celo zaškrtal z zobmi. Šel je dalje s svojo mislijo, spomnil se je milega revolverja v žepu — dvodnevne gonje, gladkih vrat brez kljuge, in kako je iskal zvonec in kako je prišel zaripli lakaj, ki še ni utegnil nataktni fraka, sami platneni umazani srajci in kako je vstopil z gospodinjo v beli salon in zagledal ona tuja dekleta.

Postajalo mu je vedno prostejše — in kočno mu je postalo jasno, da je ravno tak, kot je bil, in da je popolnoma svoboden, popolnoma svoboden in lahko gre, kamor hoče.

Strogo je obvel sobo z očmi in je sirova, prepričanostjo človeka, ki se je za trenutek oprostil iz težke pijanosti in se zagledal v tuji oblici, obsodil vse, kar je videl:

— Kaj je to? Kakšna neumnost! Kakšne grde sanje!

Toda muzika je igrala. Toda ženska je sedela — roke zвите za tilnik — brezsilna, da bi mogla govoriti, omagujoča pod bremenom breumne, nečuvne sreče. Toda to niso bile sanje.

— Kaj je to vendar? Torej je to resnica!
— Resnica, mili! Nerazdružljiva sva s teboj.

To je resnica. Resnica so tale zmečkana in stlačena krila, ki vise na steni v svoji goli nesramnosti. Resnica je tale poštelja, na kateri je na tisoče pijanih moških drgetalo v kroh gnusnega sladostrastja. Resnica je ta dišeči, stari, vlažni duh, ki se prijema obraza in ki dela življenje zoprno. Resnica je ta muzika in stroge. Resnica je ona, ta ženska z bledim, izmučenim obrazom in ubožnosrečnim smešljajem.

Zopet je položil težko glavo na roke, gledal izpod čela kakor volk, ki ga ubijajo in ki obenem sam hoče ubiti, in je mislil brez vsake zveze:

(Dalje prih.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Kolobocija zmot in prevar.

LLOYDELL, PA. — Že dolgo let zasledujem delo gibanje, za katerega sem se zanimal še v stari kraju. Od mojih mladih dni do precejšnje starosti, kateri sem sedaj, pazim na potek razmer in na razvoj razuma v masah delavcev.

Zdi se nam, da gremo naprej preveč polževo. Težko je nam zapopasti, kako je mogoče, da delavske mase ne izpregledajo in ne napravijo konec kaotičnega stanja, ki vlada na svetu. Saj je vendar pot iz teme in svetlo precej jasna, samo misliti je treba, učiti se, obli razum. Tukaj pa so vzroki naši počasnosti: delstvo premalo misli.

Ko otrok nekoliko doraste, ga prično zastrupljati s strahovi in z versko vzgojo; negujejo mu instinkte pohlepa, sebičnosti, mrznje in druge slabe lastnosti. Ko doraste, je ali zakrknjenec, ali pohlepnež, na lovu na dolarji, ne glede, če jih kedaj pridobi ali ne. Kako je socialistično gibanje s svojimi malimi sredstvi mogoče te instinkte iz ljudskih mas?

Učiti moramo ženske. Te se sedaj preveč zanečujejo. Sodrugi sami — premnogo je takih — mislijo, da ženski ni treba razredne vzgoje, da ona ne potrebuje socialnega znanja. To je stvar moških. Ampak ženske so matere, one so prve učiteljice svojih otrok. Menim, da bi jih strašile z bavljavi, jim napolnjevale razum z verskimi pravljicami, jim dajale potuho, bi jih — če bi bile razumne v socialističnem pomenu besede — nudile tako izobrazbo, ki je za otroke potrebna, da bodo v poznejših letih lažje razumeli socializem in potrebo preosnovati gospodarski ustroj družbe.

Vsaka socialistično vzgojena ženska je kot mati s socializem več vredna kakor deset moških. To je moje mnenje in mislim, da se ne motim.

Rad bi pomanjkanja znanja je delavstvo silno razvijeno; imamo na stotine unij in vsaka se hvali, da je najboljša; imamo na ducate reformističnih gibanj in vsako izmed teh trdi o sebi, da je najboljša. Imamo delavske politične organizacije, ki vse napovedujejo, da so najboljše.

Unije take kot so, so večinoma vse nazadnjaške, s svojo strukturo vse ovira napredku in vse pomanjka, četudi indirektno in nenamenu, kapitalizmu. Členstvo si v svoji nevednosti ne zna pomagati in če se ga sili na pravo pot, se jo brani in se drži zastarelih metod in taktik. Te mase so naklonjene religijam in podpirajo cerkve. Na svoje zборе vabijo duhovnike, ki pripovedujejo o potrebi krščanske vzgoje in pokrščanju krščanskega sveta . . .

Kako si človek predstavlja delavsko gibanje v Avstriji, ne kakor je, ampak kakor bi moralo biti? V vsaki industriji bi morala biti samo ena unija, in vse bi združene v eni sami politični stranki. Kako enotano se glasi to, pa je vendar tako težko dopovedati nisi to preprosto enostavnost.

V unijah opažamo velike notranje boje. Veliko odborov raznih unij je skozinsko nazadnjaških; v premogarski uniji ni nič boljše. Predsednik naše unije leta je zagazil zadnja leta na popolnoma nazadnja-

ška pota, zato bi ga bilo treba odstraniti in izvoliti osebo, ki bi razumela sedanje razmere in položaj ter delovala, da postane ta po članstvu mogočna unija mogočna tudi v praksi za interese premogarjev in ostalega delavstva.

Čemu nam je treba toliko strank in unij, ako je naš sovražnik le eden — kapitalistični sistem, čemu medsebojni spori, ako vemo, da to slabi našo moč? Milijone delavcev je po svetu, ki vedo kaj je socializem in ga hočejo. Pa se kregajo, po kateri poti bomo hitreje prišli do njega in kako bomo preuredili ekonomski sistem — nagloma ali razvojno?

Zdi se mi, da delavstvo nima pravih učiteljev, ali pa so učitelji ravno tako zmotljivi kakor njihovi učenci. Kar je razumnih učiteljev, jih delavstvo težko razume. Kar je slabih, ki navdušujejo, veliko obljublja in napadajo tiste, ki niso do pike enakega mnenja, ti imajo več uspeha, toda posledice so razdori, nezaupnost in nesloga.

Vsi priznamo: današnje ljudstvo še ni učeno. Treba mu je tolmačiti naše nauke v poljudni, laško razumljivi besedi. Dobri socialistični listi so dobri agitatorji in dobro vzgojevalno sredstvo. Toda že to, da je list res vzgojevalen zadostuje, da se ga ljudstvo brani, širša masa namreč. Čudno se mi zdi, da ravno tak list, kakor je "Proletarec", ne najde pri masi tistega odziva, kakor ga je vreden. Vsakdo bi si moral šteti v čast, da je njegov naročnik in čitatelj. Vprašal sem po raznih krajih že precej ljudi ako čitajo Proletarca. "Kaj mi hoče tak list, ki ga ne razumem." Urednik Proletarca naj mi oprost, ampak veliko sem dobil takih in podobnih odgovorov. Res je, da mnogi izmed teh niti niso poskušali čitati ta list in ga razumeti, ampak so čuli od drugih, da piše "previsoko", pa so ponovili izgovor, kakršnega so slišali od drugih.

Laži in pravljice rimske hierarhije, ki je otopela možgane našim ljudem v avstrijskih šolah, so mnogo krive, da je napredek tudi med našim narodom počasen. Hlapčevski duh, verska vzgoja, praznoverstvo in brezbriznost, to so stvari, ki so ljudem ubile željo po več izobrazbi.

Član unije ne more biti dober član, če ne razume, kaj je unija, kaj unijsko gibanje pomeni, kakšno je bilo v preteklosti, kakšno je danes in kakšno bo na podlagi sedanjih razvojnih smeri v bodoče. Tisti, ki misli, da je unija tukaj samo zato, da mu drugo leto pribori dime več na uro, je po svojem duhu ravno tak sebičnež kakor kapitalist, ki misli drugo leto napraviti nekaj milijonov več dobička zase.

Član socialistične stranke, ki ne pozna vsaj osnovnih navkov socializma, ne more biti dober agitator za socializem. Vsake stvari se moraš učiti.

Iz slabih članov v organizacijah nastajajo slabi odbori in logično slabi voditelji. Kakor vidiš ti samo svoje koristi, tako vidi tudi tak izprijen voditelj tudi le svoje interese. Po svoji naturi so si enaki s kapitalisti, ki vidijo le sebe, druge pa naj vzame vrag.

Kapitalizem je dobro organiziran za svoje interese. Cerkev mu služi in v javnih institucijah imajo vedno več vpliva, četudi pravi ustava, da je versko kakor politično prepričanje v tej republiki svobodno. Cerkev nima po ustavi te dežele ničesar skupnega z državo. Pa vendar ima. V zbornicah, občinah, v šolah

itd. je prodrli vpliv ver zelo visoko. Delavsko ljudstvo pa je element, na katerega se vere opirajo, kajti brez mase bi bile vere brez moči in brezpomembne. Kapitalistične večine v zbornicah so izvolili delavci in kmetje. Nazadnjaški odbori unij so prišli na krmilo z glasovi delavcev. Vse to je bilo mogoče dosedaj in bo mogoče v bodoče, ker je delavstvo v temi, ker se BRANI prave vzgoje.

Masa ni kriva svoje nevednosti. Tisti, ki jo vladajo, so krivi. Ampak elementi, ki hočejo, da bo masa zmerom nevedna, jo ne bodo učili. Toda vsakdo ima oči, da gleda, in razum, da misli. Gnobilno in korupcijo je lahko opaziti, krivice čutimo vsi, ki se preživljamo s produktivnim delom, dostop do socialistične literature in organizacije je vsem delavcem odprt. Čitajte, in pridružite se socialistični organizaciji. Jaz za svojo osebo ne morem biti aktiven, ker mi starost ne dopušča. Ampak moj duh ostane s socialističnim gibanjem in njegovimi nauki, dokler ne pridemo do kaj boljšega, kajti znanost gre neprekidno naprej.

Učimo se, mislimo in razmotrivajmo ter delajmo v interesu sebe in v interesu nam enakih. V tem je ključ rešitve družabnih vprašanj. — JOSEPH SUPAN.

Sodrug Frank Modic umrl.

GIENCOE, O. — Dne 18. julija je nam poslal Frank Žvanut, predsednik tamošnjega društva SNPJ. brzojavno sporočilo, da Franka Modica ni več med živimi.

Iz Glencoe je odpotoval dne 26. maja t. l. Bil je večletni član tukajšnjega socialističnega kluba št. 2, JSZ. in nekaj časa pred izselitvijo tudi tajnik kluba in zastopnik Proletarca. Bil je član tukajšnjega društva Jutranja Zora, št. 54, SNPJ. Bil je vesten član lokala premogarske unije št. 2386 in zaupnik unije; ta kakor vse druge posle je vestno opravljal.

Pokojni Frank Modic je bil doma iz Iga pri Ljubljani. V Minnesoti zapušča sestro in sestrično, druge sorodnike ima v domovini.

Sodrug Modic je bil mehke, zelo mirne narave. Zanimal se je za potek svetovnih dogodkov in posebno za delavske gibanje. V politiki se je nagibal na ekstremno stran, ker je bil mnenja, da je sedanja taktika socialistične stranke vse prepočasna. Toda bil je dober sodrug in vnet delavec v bojih za delavske interese. —

Zadnje čase je bil zelo melanholičen, znamenje duševnega pešanja. Prijela se ga je manija, da ga ljudje obrekujejo. Izgubil je vero v človeštvo. Dne 16. julija se je v hotelu v St. Louisu ustrelil. Živel je še dve uri po tem činu, toda zavedel se ni več. V njegovem žepu so našli naslov predsednika in tajnika dr. št. 107. SNPJ. v St. Louisu, katere je policija obvestila o činu pokojnika. V njegovem žepu so našli tudi pismo naslovljeno name in vsoto \$10. V pismu mi je sporočil, naj plačem zanj članarino za društvo in klub ter omenil, da je truden življenja. "Življenje postaja zame neznošno. Vsi lažejo čez mene. Ves svet je prevara . . . To je moja zadnja beseda." Dva pisma sem dobil od njega poprej. V enem mi je pisal, da bi bilo zanj bolje če bi me poslušal in ostal tukaj. Naslova mi ni dal v pismu. Predno je šel od tukaj, je dejal, da gre zato, ker čez njega lažejo. Eno pismo sem dobil v njegovem kovčku, kjer mu piše mati, da je ves svet prevara, ves v lažeh in da je poštenemu človeku težko živeti.

Tako vidimo, da je v teh razburkanih časih veliko ljudi razočaranih do obupa, ki v nekaterih slučajih privede do takega skrajnega koraka.

Pokojni Frank Modic je bil v resnici političen in tu v Glencoe brez sovražnikov. Jaz sem ga imel in poznal sem ga dobro. Delala sva skupaj v pravnogovorniku, kjer sem ga imel priliko spoznati, ravno tak pri delu za naše akcije, pri katerih je z veseljem deloval.

Meni in drugim, ki smo ga od bližje poznali, resnično žal, da se je ločil od nas. Škoda je takega brega inteligentnega delavca, ki je še toliko obenj. Ampak, kakor sem dejal, njegova dobra natura ni bila dovolj močna prenesti pogleda na vse to gorje, ki mu leguje človeštvo, in tako je sam utonil v njemu. Ne mu bo lahka ameriška gruda.

NACE ZLEMBERGER.

O shodu na Pursglove.

MORGANTOWN, W. VA. — Kot je bilo že objavljeno v Proletarcu, smo imeli dne 4. julija na Pursglove shod, na katerega je bil povabljen za govornika sodrug Chas. Pogorelec. Govoril je o potrebi socialistične organizacije in o potrebi spremeniti sedanji gospodarski sistem v socialističnega. Udeležba je bila obilna in razvoči so pazno sledili izvajanju govornika.

Dobili smo precej novih naročnikov ter naša podpore Proletarcu. Četudi nasebine po W. Virg. niji do zadnjih časov v slovenski javnosti niso bile posebno znane, so take priredbe vendar dokaz, da se gibljemo v pravi smeri; izvršujemo svoje dolžnosti napram delavskemu gibanju in širimo naše liste. Lahkim, da bi vse nasebine sledile vzgledu tukajšnjega krožja.

Po shodu se je vršila veselica društva št. 10 SNPJ v prid društvene blagajne. Shod in zabava je dobro izpadla, kar je zasluga članov in članic, ki so vestno izvršili svoje naloge. Gmoten uspeh veselice je bil dober.

Upam, da se bodo tukajšnji delavci v bodoče bolj zanimali za stvar socializma, kajti v socialistični stranki je prostor za vsakega delavca in vsaki bi moral pripadati. Pripeljite nove kandidate na prihodnjo klubovo sejo, da bomo rasli v članstvu. Sodrug, skrbite, da tudi vaše soproge postanejo članice kluba, da skupno z vami v skupni organizaciji delujejo in se bore za pravičnejši družabni red. — Ena izmed navzočih. —

Aktivnosti socialistične stranke v Chicagu.

CHICAGO, ILL. — Socialistična stranka okraja Cook priredi velik piknik v nedeljo 12. avgusta v White City parku, vogal E. 63rd St. in Park St. Vstopnina za v park in na piknik je samo 10c. Govorniki bodo sodrug Edmund T. Melms iz Milwaukee (član stranke eksekutive), Ross Brown, zamorski orator iz Indiane in drugi govorniki iz Chicage in od drugod. Ta piknik je namenjen za pojačanje socialistične organizacije na South Side (južni strani Chicage).

V nedeljo 2. septembra bo imela čakaška organizacija socialistične stranke velik piknik v parku W. verview na No. Western Ave. Na tem pikniku bo govoril sodrug E. V. Debs. Piknik 2. septembra bo sli enem otvoritev socialistične kampanje za novemberke volitve v tem letu. Volilci okraja Cook imajo voliti v novembru triindvajset sodnikov, ki bodo v prihodnjem terminu odločali, dali naj se delavstvo posebno kadar je na stavkah, izroča milosti puščajo ali ne. Ako bodo volilci glasovali kakor navadno dosedaj, bomo imeli sodnijske prepovedi proti delavcem tudi v bodoče. Ako bodo izvoljeni socialistični kandidati,

za sodnike, bodo imeli kapitalisti prilično občutka, kaj pomenijo "indžunkšni". Chicago je industrijsko telemesto in delavstvo je v ogromni večini. Ako se glasovalo proti svojim interesom, bo za posledice ena odgovorno.

Sodrug Ross Brown, po plemenu črnc, je obdržal v Chicagu zadnje čase deset shodov, ki so bili dobro obiskani. Nastopal je večinoma na uličnih shodih. Koncem julija se je mudil na agitaciji za soc. klub v Indiani, začetkom tega meseca je pa zopet šel v Chicagu, kjer bo imel do 15. avgusta novo serijo shodov.

Za tajnika okrajne organizacije je bil izvoljen W. Shaw, član strankine eksekutive in tajnik illinoijske socialistične stranke. Prejšnji tajnik Robert H. Lowe je bil izvoljen samo začasno; svoje delo je opravljal ob večernih s pomočjo drugih sodrugov in sbranih, ki so hoteli žrtvovati nekaj ur časa na teden za opravljanje dela, ki spada temu uradu.

Ena krojaška unija v Chicagi je pristopila k soc. klubu v celoti. Dobila je čarter kakor vsaka druga krojaška organizacija ali naši klubi.

Italijanski sodrugi obdržujejo v svoji čikaški komisiji učbene shode.

Tednik "Chicago Socialist" je v zadnjih mesecih povečal svojo cirkulacijo. Naši sodrugi lahko precej računajo, da po svojih močeh pomagajo razširiti omenjeni tednik med ameriške delavce. Naročnina je za dobo par mesecev znižana, in stane za celo leto \$1.50; osem mesecev \$1; štiri mesece 50c; dva meseca 25c; Naslov: "The Chicago Socialist", 1501 Warren Ave., Chicago, Ill.

Seja kluba št. 1, JSZ., se vrši v petek dne 17. avgusta. Udeležite se je polnoštevilno. — c.

O zapisniku zbora J. S. Z.

CLEVELAND, O. — Zapisnik zbora JSZ., priobčen v Proletarcu z dne 12. julija, mi je jako ugajal. Šel in pregledoval sem že precej zapisnikov konvencij raznih slovenskih organizacij, pa mi ni še noben tako ugajal kakor ta, ker prikazuje jasno sliko o stanju v zboru. Tu ni običajnega skrivljanja imen delegatov; ta in ta delegat je to in to govoril, predlagal, odločil, kritiziral, ne pa "neki" delegat.

Nekateri referati so naravnost dovršeni. Vsa čast referantom, ki so jih sestavili, ker so se tako temeljito vsledili v predmete, katere so imeli obdelati. Tajnik je vreden več za agitacijo med našim delavstvom, kakor pa marsikakšna socialistična brošura nekakega obsega. Zapisnikarji zbora zaslužijo priznanje in hvala je, da bomo imeli tudi na prihodnjih konvencijah J. S. Z. in naših podpornih enot sposobne referarje, da bo članstvo vedelo, kako in o čem se razpravlja.

Sodrugi in somišljeniki, ako še niste prečitali zapisnika konvencije J. S. Z., vam priporočam, da ga s pazno prečitate, neglede, če se s tem ali onim strinjate ali ne. — S—.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako tretjo sredo v mesecu ob 6. popoldne v dvorani društva Pratomislskeci, št. 87, SNPJ. — Rojaki, pristopajte v naš vrstel — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Slovenski delavci, jačajte klube JSZ. v naših naseljih. Kjer kluba še nimate, ga ustanovite. Za pojasnila pišite tajništvu JSZ.

Tekma za razširjenje "Proletarca".

Izkaz naročnin poslanih do 28. julija v tekmi za razširjenje "Proletarca".

	Število naroč.	Celoletne naroč.
Soc. klub št. 1, Chicago, Ill.	130	108½
Soc. klub št. 27, Cleveland, O.	91	73
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	90	69
J. R. Sprohar, Pursglove, W. Va. ...	22	21
Jernej Kokelj, Penna.	30	18¾
Louis Bartol, Reynoldsville, W. Va. ...	27	17
Soc. klub št. 47, Springfield, Ill. ...	19	14
Anton Zornik, Herminie, Pa.	16	12½
Lukas Butya, Moon Run, Pa.	12	12
John Ban, Pittsburg, Pa.	12	12
Louis Gorsich, Renton, Pa.	12	11
W. J. Lazar, Homer City, Pa.	12	11
John Terčelj, Hendersonville, Pa. ...	11	11
Andy Bertl, Harwick, Pa.	16	10¾
Max Martz, Buhl, Minn.	12	9½
Joseph Ule, Chisholm, Minn.	10	9½
Louis Krasna, Conemaugh, Pa.	13	9
Joseph Korsich, Carlville, Ill.	9	9
Rosie Selak, Star City, W. Va. ...	12	8½
Peter Bukovec, Johnstown, Pa.	9	8½
Valentin Laharnar, Delmont, Pa. ...	12	6¾
Frank Ludvik, Pittsburgh, Pa.	8	6½
Frank Ravnikar, Lorain, O.	8	6
Anton Pečnik, Barberton, O.	6	6
Anton Mravlje, Clinton, Ind.	8	4
Joseph Sterle, Chisholm, Minn.	6	3½
Frank Klun, Chisholm, Minn.	4	3½
Rudolf Potočnik, Detroit, Mich. ...	4	3½
Jack Kotar, Warren, O.	5	3
Joseph Kocjan, Brooklyn, N. Y. ...	4	2½
Paul Les, Spangler, Pa.	2	2
Anton Grden, Clencoe, O.	2	2
Martin Kaucich, Avella, Pa.	3	1¾
Frank Merchak, La Salle, Ill.	2	1½
Paul Šubic, Stockett, Mont.	2	1½
Louis Sterle, Dunlo, Pa.	1	1
Skupaj	642	508¾

(Klub št. 1. — Chas. Pogorelec, 49—40½; Frances A. Tauchar, 29—22; Frank Benchina, 25—22½; Mary Oven, 10—8½; F. Z., 7—6; Frank Florjancich, 4—4; John Vogrich, 1—½.)

(Klub št. 27. — John Krebelj, 45—37½; L. Gorjup, 26—23½; Aug. Komar, 13—9½; Jos. Volk, 3—2; PROLETAREC JULY 28. S— John Bradač, 2—1; Vin. Jurman, 1—1; Fr. Mulej, 1—1.) —

(Klub št. 47. — Jos. Ovca, 12—9½; Jos. Shum, 7—4½. Opomba: Druga številka v seznamu znači celoletne naročnine.)

AGITATORJI NA DELU.

Naročnin na "Proletarca" so poslali (izven konvencije):

Frances A Tauchar, na agitaciji v Colo. in Kansas	121
Frank Rataič, Forest City, Pa.	2
John Kustelj, Gross, Kans.	2
Andrew Vidrič, Johnstown, Pa.	1

Naša kampanja.

V izkazu naročnin, pridobljenih v tekmi za razširjenje Proletarca, imamo skupno število 642 naročnin. Tekma traja do 25. septembra. Ali se boste potrudili, da bomo imeli do takrat v skupnem številu naročnin vsaj številko tisoč?

Na prvem mestu je klub št. 1 s 130 naročninami, ki jih je pridobilo 6 sodrugov in sodruginj; na drugem mestu je klub št. 27 z 91 naročninami, ki jih je pridobilo 7 sodrugov. Na tretjem mestu je sodrug Anton Žagar (Sheboygan), ki ima 90 naročnin. V Sheboygan zahaja sedaj 101 iztis Proletarca, kar je za tako naselbino zelo veliko. To je v prvi vrsti zasluga sodruga Žagarja. Na 4. mestu je sodrug J. R. Sprohar (Pursglove, W. Va.) z 22 naročniki (21 celoletnih) in na petem mestu je Jerney Kokelj (Pennsylvanija) s 30 naročniki (18 celoletnih). Kako slede naprej po redu, razvidite iz izkaza.

Sodruginja Frances A. Tauchar je dobila na svoji agitaciji po zapadu in v Kansasu 367 naročnin. Tudi drugi agitatorji, ki se niso udeležili tekme, so poslali precej naročnin v zadnjih mesecih. Objavljamo jih pod rubriko "Agitatorji na delu".

Zastopniki Proletarca.

ARKANSAS.

Jenny Lind: Frank Grilec.

CALIFORNIA.

San Francisco: Joseph Koenig.

IDAHO.

Mulan: John Jackson.

ILLINOIS.

Carlinville: Jos. Korsič.
Chicago: Frank Aleš, Frank Zajc, Fr. Udovich, Frances A. Tauchar, Fr. Benchina, Chas. Pogorelec, S. Bojanovich, Fr. Florjancich.

Cicero: Anton Putz.
E. Moline: Ant. Klanšek.
La Salle: Jos. Certalič, Fr. Mershak.
Nokomis: L. Groser.
Peoria: Fr. Vohlgemuth.
Springfield: Jos. Ovea.
Virden: Frank Stempihar.
Waukegan in No. Chicago: Anton Lukancic.

INDIANA.

Blanford: Anton Tratnik.
Clinton: Ant. Mravlja.

KANSAS.

Columbus: Frank Cemažar.
E. Mineral: John Brezovar.
Franklin: Helen Lebar.
Mulberry: Ant. Divjak.
Gross: John Kunstelj.
Pittsburg: Leo Junko.

MICHIGAN.

Detroit: Louis Urbancich, R. Potočnik.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun, Joe Ule, Joseph Sterle.
Ely: John Teran, Jac. Kunstelj.
Hibbing: F. Grum.

MONTANA.

Butte: Rudolf Kap.
Bearcreek: Jos. Tomsich.
Klein: Andy Bizjak.
Red Lodge: K. Eržnožnik.

NEW YORK.

Brooklyn: Jos. Kocjan.
Little Falls: Fr. Petavs.

OHIO.

Akron: Frank Košir.
Bannock: Frank Kadivnik.
Barberton: Ant. Pečnik.
Blaine: Frank Germ.
Cleveland: John Krebelj, Lawrence Gorjup.
Collinwood: Aug. Komar, John Prudich.
Girard: John Kokošin.
Glencoe: Ant. Grden.
Lorain: Fr. Cepirlo, Fr. Ravnikar.
Maynard: Andy Zlatoper.
Niles: Frank Kogovšek.
Power Point: John Petkovšek.
Ramsey: L. Bregant.
Warren: Jack Kotar.

OKLAHOMA.

Henryetta: John Rakeff.

PENNSYLVANIA.

Acosta: Geo Kristell.
Aliquippa: B. Yerant.
Avella: Frank Bregar, Martin Kaucich.
Bon Air: Peter Bukovec.
Clairton: Anton Ocepek.
Delmont: Val Laharnar.
Dunlo: Louis Sterle.
Conemaugh: Louis Krašna.
Export: Jos. Britz.
Forell: Fr. Vicozi.
Forest City: Frank Rataic, H. Starnich.
Harwick: A. Bertl.
Hendersonville: John Terčelj.
Herminie: Anton Zornik.
Homer City: Val. Lazar.
Irwin: Jerney Kokelj.
Johnstown in okolica: Andrew Vidrich.

Sodrug in somišljeniki, naprej z ofenzivno taktiki za razširjenje našega glasila in organizacij - Upr. —

LISTU V PODPORO.

HERMINIE, PA.: Thom. Kos, §1; Ant. Zornik, 50c, skupaj	8 110
STAR CITY, W. VA.: Rosie Selak, nabrano po L. Kvedru	240
JOHNSTOWN, PA.: A. Vidrich, provizija od oglasov
FOREST CITY, PA.: Fr. Rataic, provizija od naročnine
FRONTENAC, KANS.: L. Preložnik, (Izročila Frances A. Tauchar)
RINGO, KANS.: P. Benedict, (Izročila Frances A. Tauchar)
STAR CITY, W. VA.: Rosie Selak, provizija od knjig
Skupaj	8 110
Prejšnji izkaz	240
Skupaj	8350

Lawrence: Louis Britz.
Lloydell: Ant. Zalar.
Library: Mike Primozich.
Meadowlands: Leonard Lenasi.
Luzerne: John Matičič.
Midway: Louis Capuder.
Moon Run: Lukas Butya.
Morgan: J. Kvartič.
Pittsburgh: John Ban, Fr. Lubi.
Renton: L. Goršič.
Slovan: John Pirih.
Spangler in okolica: Paul Les.
Southview: Ant. Rupnik.
Vandling: Jos. Cebular.
Verona: Rock Lesar.
W. Newton: Jos. Zorko.
Wyano: Math. Drap.

UTAH.

Murray: M. Zugel.
Scofield: P. Zmrzlikar.

W. VIRGINIA.

Maidsville: Ant. Mevlja.
Lowsville: Tony Zupančič.
Rendall Creek: J. R. Sprohar.
Reynoldsville: Bartol Louis.
Star City: Rosie Selak.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Zerovec.
Sheboygan: Anton Žagar.

WYOMING.

Sublet: Jos. Turk.
Superior: L. Jeraša.

Ako želi kdo prevzeti zastopništvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski list, dar, brošure in knjige, naj piše pravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu preložene zastopnike apeliramo, naj pošajo ob vsaki ugodni priliki pobraviti naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca opozoriti za njegovo glasilo Proletarec. Ako je ime kakega zastopnika puščeno, naj se oglasi, pa bomo pravili imenik.

V zdravju stražnik, v bolezni branitelj.

Če kdo kupi zdravilo danes in ga hvali jutri, lahko rečete skeptično, da je isto pomagalo le slučajno. Ampak če je na tisoče družin rabilo kako zdravilo 10, 20 in 30 let in to vedno z dobrim učinkom, potem se ne boste branili reči, da je zanesljivo zdravilo. In tako so pisali vsi tisti, ki so se vdeležili "slovenskega konfesta", ki ga je razpisala Joseph Triner Company, Chicago, Ill. Mnogi od teh so poročali, da so doživeli zaupnost v Trinerjevo zdravilo grenko zaradi od svojih starišev, nekateri celo od starih očev.

Prvo nagrado \$50.00 je dobil Mr. Petrak v New Yorku za slogan: V zdravju stražnik, v bolezni branitelj, ki povdarja dvojno vlogo "Trinerjevega zdravila grenkega vina: isto učinkuje obrambno, če ste v dobrem zdravju, in odpravi bol, če trpite. V vsem svetu danih 20 nagrad v skupni svoti \$210 in poleg Petraka so dobili nagrade sledeči Jugoslovani: Mr. Zupan, Joliet, Ill., ("Delavec, predno na delo gre, na Trinerja pozabiti ne smeš!") in Mr. Frank Siska, Barberton, Ohio. Vaš lekarnar ali trgovec z verjetno ga ima v zalogi. Kupite ga, če se hočete posvetiti podobno v teh vročih poletnih mesecih!

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM socialističnega kluba št. 233, JSZ., v **RENTONU, PA.**, naznanjamo, da vsako redno klubovo seje vsako četrto soboto v mesecu ob 6. zvečer v prostorih klubovega tajnika.

Prihodnja seja bo v soboto 28. aprila. — **LOUIS BRŠIČ**, organizator.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne. v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri sodstranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoaštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih **COLUMBIA GRAFONOL** od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

Največja zaloga boljših književnih del.

NAZNANILO.

Bejakom v Johnstownu in sledeči naznanjam, da sem odprl svojo krojačnico. Izdelujem vse vrste stroko spadajoča dela, po najnovejšem kroju. Delo uradno. Za obilen obisk se priporočam.

PETER KOBAL, krojač,

401 Somerset St.,
Johnstown, Pa.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO,

ILLINOIS.

Kapital in prebitok

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitreje in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	10	EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana	10
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	ZAKON BIOGENEZE (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50	EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana	10
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kera)	ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)50	MOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana	10
DEMOKRATIZEM IN ZENSTVO. (Alojzija Štebi)	ZBIRKA RUDAESKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Bezlaj)30	GOOSE-STEP, (Upton Sinclair) Studija ameriškega visokoštva nad katerim imajo kosmolo privatni interesi, vezana	10
DRŽAVA PRIHODNOSTI	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana	1.50	IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarai imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba	10
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana	ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in majska izdaja letnika 1922, vsaka po10	JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klanov	10
KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM	ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec)25	KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana	10
KDO UNICUJE PROIZVAJALNJE V MALEM	ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) I. del85	KING COAL, (Upton Sinclair) povest iz zadnjega strajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba	10
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)	II. del75	LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana	10
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej)	RAZNO.		LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana	10
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc)	AMERISKI DRUŽINSKI KOLENDAR, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 192050	OUTLINE OF HISTORY, (B. G. Wells), vezana, 1171 strani	10
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	AMERISKI DRUŽINSKI KOLENDAR, letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno75	PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Družni zdravnik, vezana	10
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana	AMERISKI DRUŽINSKI KOLENDAR, letnik 1923, trdo vezan75	REPUBLIC OF PLATO, vezana	10
POGLED V NOVI SVET	CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c		RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana	10
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), vezana	(Imamo jih dvojne vrste.)		ROBERTS RULES OF ORAMA, vezana	10
POT K SOCIALIZMU, (Dr. Oto Bauer)	DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)10	SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana	10
PROLETARIJAT	KRES, revija, 1. 1922, št. 9-1025	SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana	10
PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI. (Ivan Robida, vezana	KRES, revija, 1. 1922, št. 11-1225	STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana	10
RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)	KRES, kulturni mesečnik, 1. 1923, št. 2-325	THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba	10
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana	NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDNjenih DRŽAV40	THE DREAM OF DEBS, (Jack London)	10
SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala in založila Književna matica SNPJ., 364 strani, vezana v platno	o ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)10	THE PROFITS OF RELIGION, Razprava o izrabljanju ver za privatne interese	10
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana	PROLETAREC, vezan, letnik 1919, \$5.00; vezan, letnik 1920	5.00	THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno	10
SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana	PROLETAREC, letnik 1921, vezan v platno	5.00	100%, (Upton Sinclair). Povest patrijota	10
SOCIJAL. KNJIŽNICA (dva snopiča)	PROLETAREC, letnik 1922 v platno vezan	5.00	VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana	10
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba	RDEČI PILOT, mesečnik pravnatne mladine za duhovno revolucijo, prva in druga številka05	THOUGHTS OF A POOL, (Evelyn Gladys), vezana	10
SRBSKA POŠETNICA, (J. T.)	TRIJE LABODJE, ilustrirana revija25	Naročilom priložite poštne ali prešne money order, ček ali gotovo. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.	
SPRETNJA KUCHARICA, broširana, \$1.00, vezana	ANGLEŠKE KNJIGE.		Vse knjige pošiljamo poštne pošto. Klubom in čitalnicam, pa tudi večjih naročilih liberalen popust.	
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA. (Etbin Kristan)	ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana60	Vsa naročila naslovite na:	
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane	5.00	PROLETAREC	
VARČNA KUCHARICA, (Marija Remec), vezana	ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana	1.50	3639 W. 26th Street,	
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)	BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana	1.20	Chicago, Ill.	
	"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno	1.20		
	END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana60		